

LIBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lupu, Corvin

ROMÂNIA ÎN DECEMBRIE 1989. DE LA REVOLTA POPULARĂ
LA LOVITURA DE STAT/ Corvin Lupu – București: Paul
Editions, 2020

ISBN: 978-606-9703-17-5

Corvin Lupu

ROMÂNIA ÎN DECEMBRIE 1989.

*De la revolta populară la
lovitura de stat*

Prefață de Gheorghe Buzatu

Ediția a II-a revizuită și adăugită

Redactare: *Mihaela Enache*

Nicoleta Petcu

Tehnoredactare: *Paul Editions*

Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

Paul Editions

Z

Zagoneanu Gheorghe (general în Securitate)
Zaschievici Valentin (jurnalist)

CUPRINS

Prefață	5
Precizări la ediția a II-a	10
Introducere	12
Contextul internațional al evenimentelor din decembrie 1989	23
Reorganizarea sferei sovietice de influență din centrul și estul Europei	24
S.U.A. și U.R.S.S. au convenit asupra unei noi ordini mondiale	29
DECEMBRIE 1989: NOUA ORDINE MONDIALĂ AJUNGE ÎN ROMÂNIA	39
Guvernarea Ceaușescu a fost slăbită de cauze interne și externe	39
Împotriva României s-a acționat pe plan mediatic și informativ-subversiv	43
România devine țintă a acțiunilor iredentiste ale Ungariei	47
Acordul din Malta (2-3 decembrie 1989)	50
Adversarii lui Ceaușescu din interiorul țării erau agenți ai unor servicii secrete străine și ai Securității	59
Ceaușescu s-a îndepărtat de Securitate și de Armată	73
Declanșarea revoltei populare a creat cadrul favorabil loviturii de stat	77
Arderea unor cadavre, gestul suprem de compromitere a regimului Ceaușescu	95
Vizita lui Ceaușescu în Iran. Provocarea revoltei populare la București. Mitingul din 21 decembrie 1989	98
Represiunea împotriva revoltei populare din București	110
Împușcarea generalului Milea, momentul declanșării loviturii de stat	120
Generalul Stănculescu preia comanda Armatei	149
Rămas fără susținători, Ceaușescu este evacuat din sediul C.C. al P.C.R.	160

Complotiștii preiau controlul asupra opiniei publice prin intermediul Televiziunii	186
Sub protecția Armatei, grupul Iliescu preia puterea în România	197
Beneficiarii loviturii de stat se prezintă poporului prin intermediul Televiziunii	201
Încercări eșuate de constituire a unei structuri alternative de putere	210
„Cu televizorul s-a mințit poporul”	212
Declanșarea acțiunilor terorist-diversioniste, a unor asasinate și sabotaje. Armata preia Securitatea	214
Războiul radio-electronic și para-psihologic	269
Legitimitatea istorică și juridică a implicării Armatei în represiune	272
Drumul Ceaușeștilor către moarte	277
Încercări de lichidare a martorilor incozi ai omorării Ceaușeștilor	288
CONCLUZII	296
Securitatea a avut propria ei poziție în cadrul evenimentelor	306
În decembrie 1989 nu a avut loc o revoluție	315
În decembrie 1989 și în perioada următoare evenimentelor, Armata a avut un rol mare în deciziile politice	318
Evenimentele din decembrie 1989 au fost prezentate opinie publice în mod fals	322
În decembrie 1989, Partidul Comunist Român s-a destructurat	330
Statul român a fost grav afectat de evenimentele din decembrie 1989	334
POSTFAȚĂ	339
ABREVIERI	341
Bibliografie generală alfabetică selectivă	342
Indice de nume	350

să fie trimis în derizoriu, când, de fapt, marile momente ale istoriei au fost rodul unor conspirații ale unora împotriva altora. Conspirațiile există și se derulează continuu, dar pentru manipularea popoarelor s-a mers până acolo încât tot ce nu convine mai marilor zilei este etichetat drept „teorie a conspirației”, iar mai nou „fake-news”. Din această cauză, la nivelul opiniei publice s-au născut și s-au întreținut confuzii.

Suntem conștienți că lucrarea de față, referindu-se la o mulțime de actori ai evenimentelor, mulți aflați în viață și chiar în activitate, la ora apariției primei ediții, suscită numeroase controverse. Scriind această carte fără menajamente, ne cerem scuze tuturor celor cărora, eventual, le producem neplăceri, îi invităm să slujească știința istorică și să completeze informația noastră cu documente, mărturii, inclusiv cu posibile contra-argumente la unele dintre afirmațiile noastre. Ne bucurăm să fim contraziși prin documente și probe certe, publicate, intrate în circuitul historiografic și supuse analizei cercetătorilor, nu să fim contraziși prin vorbe spuse cu supărare. Suntem convinși că, după 30 de ani de la lovitura de stat, un număr mult mai mare de cetățeni sunt pregătiți să judece corect faptele pe care nu le-au înțeles în perioada imediat următoare evenimentelor și să accepte realitatea așa cum a fost ea, chiar dacă ea nu este conformă cu aspirațiile lor.

Nu avem pretenția că suntem deținătorii adevărului absolut, dar încercăm să inserăm mai jos, cu bună credință, cea mai mare parte a concluziilor la care am ajuns pe parcursul cercetării. Nu am dorit nici o clipă să fim în slujba vreunui dintre actorii evenimentelor, fie ei beneficiari sau perdanți ai acestui moment unic din istoria României.

Lucrarea de față nu este o carte de învățătură. Ea nu își propune să dea soluții la multiplele probleme pe care evenimentele din decembrie 1989 le-au adus în fața societății românești.

Autorul

Contextul internațional al evenimentelor din decembrie 1989

Evenimentele din România, din decembrie 1989, sunt o urmare a înțelegerilor supraputerilor care au încheiat Războiul rece, etapă a permanentei confruntări mondiale, care continuă. Declanșarea lor a fost în principal dorința fostului președinte sovietic Mihail Gorbaciov. Pentru a le pătrunde, am considerat necesare unele clarificări ale felului în care, prin schimbarea modului de promovare a propriilor interese de către Uniunea Sovietică, s-a ajuns la încheierea Înțelegerii de la Malta (2-3 decembrie 1989).

În anul 1948, Stalin i-a declarat ministrului de Externe iugoslav Edward Kardeli: „Noi nu vom pleca niciodată din Germania”. De la această declarație și până la încheierea Războiului rece a fost un drum dificil, de patru decenii. Până la jumătatea deceniului al nouălea, nu s-a întrezărit încheierea Războiului rece. Totuși au existat și profeții memorabile, cum ar fi cea a președintelui firmei americane „Litton Industries”, Roy L. Ash, sau a ministrului Comerțului din cabinetul Nixon, Maurice Stans. Pe 7 februarie 1972 a avut loc „Conferința de la Casa Albă despre perspectiva lumii industriale, o privire asupra afacerilor în anul 1990”. Cu această ocazie Maurice Stans a declarat: „...capitalismul de stat poate constitui forma în care se vor face afacerile pe plan mondial, deoarece țările din vest se îndreaptă tot mai mult înspre o economie unificată și controlată, pentru o mai mare eficiență⁵, iar tendința statelor comuniste spre sistemul liberului schimb devine tot mai accentuată. Problema pusă (în timpul conferinței n.a.), asupra

⁵ În paralel cu noile orientări care se prefigurau, privitor la controlul economiilor occidentale, în țările blocului sovietic s-a intensificat propaganda de denigrare a planificării în economie și de elogiare a liberului schimb. Ea a continuat și după încheierea Războiului rece. La începutul sec. al XXI-lea, stabilirea de către U.E. a contingentelor de produse pentru export, atât statelor membre, cât și celor candidate, a devenit o practică. Liberul schimb a rămas doar în teorie.

căreia s-au ridicat o mulțime de opinii divergente, a fost dacă Estul și Vestul se vor întâlni undeva la mijloc, în jurul anului 1990".⁶ În anul 1981, fostul ministru de externe al U.R.S.S., Eduard Amvrosievici Șevarnadze, pe atunci prim secretar de partid al Gruziei, a anticipat că, până la sfârșitul secolului, în Gruzia nu vor mai fi comuniști, iar despre aceștia nu-și vor mai aminti decât puțini oameni. Asemenea formidabile profetii au constituit și ele pași pe calea *noii ordini mondiale*.

Moartea mareșalului Brejnev (1982), secretarul general al P.C. al U.R.S.S. și liderul aripii conservatoare din Uniunea Sovietică și urcarea la conducere a mult mai rafinatului și reformatorului Iuri Andropov, fostul președinte al K.G.B., a însemnat începutul reformulării intereselor politico-militare și economice ale U.R.S.S. Afirmăm că Andropov a fost reformator în accepțiunea creșterii forței K.G.B.-ului și a statului sovietic. Din alt punct de vedere, trebuie să reamintim că el a fost unul dintre cei mai activi și eficienți comandanți care au înăbușit revolta din Ungaria (1956). K.G.B.-ul a fost instituția care a conceput înlocuirea puterii comuniste de tip vechi, stalinist, cu una mai nouă, mai eficientă, bazată tot pe un sistem autoritar, potrivit tradițiilor seculare, a mentalului colectiv și a dificultăților impuse de necesitatea supunerii a 200 de popoare care trăiau în Uniunea Sovietică.

Reorganizarea sferei sovietice de influență din centrul și estul Europei

După trei ani și jumătate de la urcarea la conducerea U.R.S.S., în care a acordat prioritate consolidării influenței, problemelor interne (*glasnost* și *perestroika*) și întâlnirilor sovieto-americeane la nivel înalt sau de vârf, Mihail Gorbaciov a trecut la punerea în aplicare a planurilor sale politico-militare. În decembrie 1988, în plenul Adunării Generale a O.N.U., el a anunțat hotărârea unilaterală a U.R.S.S. de a reduce cu 500.000 militari efectivele sale armate și de a retrage în decurs de doi ani 50.000 militari din Europa de Est.

⁶ L. Fletcher Prouty, *J.F.K.*, Editura RAO Publishing International Company, București, 1996, p. 463 sq.

Marcată de lunga perioadă a Războiului rece, opinia publică internațională nu a perceput nici de această dată importanța deciziei sovietice. Astăzi este o certitudine că pe măsură ce armamentul strategic nuclear s-a perfecționat, submarinele purtătoare de rachete balistice nucleare s-au înmulțit, rachetele cu rază lungă și medie de acțiune au devenit mai performante și sateliții din Cosmos au fost dotați cu încărcături nucleare, rolul unităților militare din centrul și estul Europei a scăzut simțitor, în caz de nevoie, obiectivele strategice din Europa Occidentală putând fi lovite în mod repetat, cu armament de mare precizie, capacitate de distrugere enormă și transportate cu viteze uluitoare. Arme biologice infernale, despre care opinia publică cunoaște puține lucruri, se pot prăvăli oricând asupra eventualilor inamici de temut. Siguranța militară a U.R.S.S. a ajuns la cote foarte înalte. După șase ani de la moartea lui Brejnev, criza economico-financiară a U.R.S.S. s-a accentuat. Bazele militare sovietice din Europa de Est costau foarte mult. Serviciile de contrainformații militare ale Uniunii Sovietice au raportat tot mai multe fenomene de scurgeri de informații din bazele de date nucleare din afara țării, ele amplificându-se în ritm cu creșterea corupției din societatea sovietică, care a avansat în paralel cu criza generală din țară. Astfel, bazele militare sovietice din estul Europei au ajuns o povară de care Mihail Gorbaciov era decis să scape. Este cert că decizia de începere a operațiunilor de retragere militară din estul Europei a făcut și obiectul unor discuții la nivel foarte înalt cu S.U.A. Această situație a reprezentat, alături de linia politică generală gorbaciovistă, argumentul decisiv pentru luarea deciziei istorice de retragerea Armatei Roșii din țările Tratatului de la Varșovia. În martie 1989, U.R.S.S. și-a dat acordul ca negocierile de la Viena pentru reducerea forțelor convenționale în Europa să se desfășoare pe baze constructive, deosebite de cele rigide de până atunci. Kremlinul a acceptat propuneri pe care, în trecut, Occidentul nici nu îndrăznea să le formuleze.

După încheierea recuperării datoriei din al Doilea Război Mondial, la jumătatea deceniului al șaptelea, U.R.S.S. nu a mai avut profit de pe urma colaborării economice cu țările satelite. Contractele din cadrul C.A.E.R., încheiate pe baza

Unor calcule politice din anii 1950, nu erau avantajoase pentru U.R.S.S. Ea livra energie și materii prime țărilor satelite, la prețuri foarte mici și importa de la acestea produse de proastă calitate, cele pe care acestea nu le puteau exporta în țările capitaliste. În schimbul importantului ajutor din domeniul proiectării tehnologice, conform înțelegerilor din C.A.E.R., U.R.S.S. nu primea nimic. Multă vreme, Uniunea Sovietică a considerat că dezavantajele economice sunt compensate de avantaje politico-strategice. Doar România, după anul 1982, când Securitatea a primit de la Ceaușescu controlul total asupra comerțului exterior, a fost nevoită să plătească foarte scump importurile de gaz, petrol, minereu de fier și alte materii prime importate din URSS.

Pe măsura trecerii timpului, la adăpostul puterii nucleare din Cosmos, de sub apă și de pe pământ, strategia sovietică s-a modificat. Occidentul oferea prețuri mai bune pentru energia și materiile prime sovietice și oferea produse calitativ superioare celor din țările socialiste est-europene. Occidentul era dispus să plătească Uniunii Sovietice sume uriașe pentru a-i cumpăra o parte din influența care nu-i mai era, cel puțin aparent, decât parțial de folos. Pe măsura accentuării crizei economice sovietice, această situație a fost luată tot mai serios în calcul la Kremlin. Controlul economic asupra statelor socialiste nu mai era de folos URSS. El devenise un avantaj pregătit pentru a fi vândut, chiar dacă politicienii conservatori de la Kremlin, din Armata Roșie și din serviciile secrete, nu erau de acord.

Atașamentul popoarelor est-europene față de Uniunea Sovietică era la cote tot mai scăzute. Adversitatea din timpul celui de al Doilea Război Mondial și introducerea brutală a comunismului lăsaseră urme greu reparabile. Reacțiile negative față de U.R.S.S. în țările est-europene s-au înmulțit mereu, în paralel cu propaganda americano-vest-europeană, rafinată, efectuată profesional, chiar științific, spre deosebire de cea comunistă, devenită respingătoare.

Evenimentele din Polonia (1953 și sfârșitul anilor '80), Ungaria (1956) și Cehoslovacia (1968) anunțau ca posibile unele revolte populare în zona de dominație a Uniunii Sovietice, care nu mai intenționa să acționeze prin invazie și

reprimare, ca în 1956 sau 1968, Kremlinul nemaifiind interesat să fie țintă a unor nemulțumiri și mai mari din partea acestor popoare, nemulțumiri care contaminau opinia publică din Occident, influențându-i și politica. Mai presus de acestea, implicarea Moscovei în acțiuni de frânare fâțișă a evoluțiilor pro-occidentale a statelor est-europene, atrăgea după sine reacțiile ostile ale S.U.A. și U.E., către care se îndreptau prioritar noile interesele ale guvernanților sovietici. Serviciile secrete sovietice s-au rafinat, propunându-și să acționeze acoperit, prin intermediul agenturilor pe care și le creaseră în întreaga lor zonă de influență.

Schimbarea orientării politice a Uniunii Sovietice în timpul lui Mihail Gorbaciov trebuie analizată avându-se în vedere și noile aspirații ale clasei politice de vârf din U.R.S.S. Trăită sub coșmarul stalinist, când orice activist de partid sau de stat se putea trezi într-o celulă a N.K.V.D., unde să i se tragă un glonț în ceafă, elita societății sovietice aspira la liniște, siguranță și libertatea de a-și trăi gloria și a-și fructifica nivelul de trai atins, aspirând la și mai multă bogăție. Printre demnitarii sovietici a apărut o foarte influentă clasă de profitori care trăiau pe picior mare și adunau averi imense din uriașa și foarte bogata Uniune Sovietică. În ultima parte a domniei lui Leonid Ilici Brejnev, cele mai tipice exemple de profitori au fost fiica sa, Galina și al doilea ei soț, Iuri Ciurbanov, ajuns, din simplu subofițer de miliție, general-locotenent și prim-locțiitor al ministrului de Interne al U.R.S.S. Ei au strâns o mare avere, în raport cu limitele societății sovietice din acel timp. În timpul lui Mihail Gorbaciov, numărul nomenclaturiștilor care și-au asumat riscul de a aduna bogății s-a mărit foarte mult. Corupția a fost promovată până la nivele foarte înalte, iar banul a devenit scopul principal al activității politico-sociale a nomenclaturii. Noua motivație era mult mai puternică decât cea veche, catalizată de aspirații ideologice. Un spion experimentat spunea: „Uitați de ideologie. Puneți mâna pe bani.” El sugera că decât să fie explorate subtilitățile filozofice ale comunismului, cel mai bine este de examinat un alt subiect: cine are de profitat?⁷

⁷ John Loftus, Mark Aarons, *Războiul secret împotriva evreilor*, Editura Elit, Iași, 1998, p. 109.

Analizele făcute de elita politică rusă au dus la concluzia că politica de apărare a regimurilor socialiste în Europa, Asia sau Africa, investind resurse colosale, nu mai trebuie continuată. Securitatea militară și economică a U.R.S.S. nu mai depindea de numeroasele state în care erau menținute cu forța regimuri socialiste. S-a simțit imperios necesară schimbarea modului de promovare a intereselor Rusiei în cadrul zonei de influență negociată cu Alianții occidentali, la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial. Unii autori au acreditat ideea că Uniunea Sovietică s-a simțit foarte tare amenințată din punct de vedere militar, datorită – susțin acești autori – incapacității sovietice de a ține pasul cu evoluția cursei înarmărilor.⁸ Ideea nu are suport. După cum subliniem, uriașele arsenale nucleare sovietice și capacitățile de transport ale acestor arsenale, aeriene și acvatice, au ferit U.R.S.S. și feresc astăzi Federația Rusă, de pericolul unei agresiuni din partea S.U.A. O asemenea agresiune ar antrena replici în fața cărora planeta nu ar rezista în nici o situație. S.U.A. și U.R.S.S. sunt condamnate să nu se poată agresa una pe cealaltă, decât cu riscul dispariției vieții pe Pământ. Până în prezent, diversele proiecte de scuturi nucleare, au fost mai mult o inițiativă menită să descurajeze rivalul, să creeze imagine, să asigure profit unor concerne militare, să dea impresia unei superiorități, cu ajutorul căreia să convingă state mijlocii și mici să se mențină la treaba celei mai mari puteri de pe Glob, S.U.A. Aceasta este, după părerea noastră, o realitate istorică care trebuie să stea la baza oricărei analize a evenimentelor care au dus la încheierea Războiului rece și la continuarea promovării celor mai importante interese mondiale în alte forme.⁹

⁸ Printre lucrările destul de recent apărute care acreditează această idee, vezi Daniel Chirot, *Ce s-a întâmplat în Europa de Est în 1989?*, în Vladimir Tismăneanu (coordonator), *Revoluțiile din 1989 între trecut și viitor*, Iași, 1999, pp. 27-61. Lucrarea amintită indică printre cauzele care au schimbat orientarea politică a lui Gorbaciov și a U.R.S.S., accidentul de la Cernobil. O altă afirmație a autorului citat este aceea că Gorbaciov s-a decis să schimbe registrul politic în anul 1988, când este arhicunoscut că negocierile cu S.U.A., privitoare la o nouă ordine mondială, au început în anul 1986.

⁹ Au existat intenții din partea S.U.A. de a bombarda atomic U.R.S.S., dar sa- vanții au atenționat cu fermitate că acestea ar antrena replici și planeta s-ar distruge. Vezi Corvin Lupu, *Europa în sistemul relațiilor internaționale*, Editura TechnoMedia, Sibiu, 2005, pp. 120 și 134.

Desigur, subliniind forța nucleară a U.R.S.S., care-i asigura securitatea militară, nu ometem faptul că sistemul socialist de stat era în criză. Privitor la aceasta, Aurel Rogojan scrie: „După cum a început anul 1989, era evident că sistemul nu va mai rezista multă vreme, deoarece acesta devenise global vulnerabil, încât nu mai putea fi securizat, atât față de avalanșa și iminența amenințărilor, cât mai cu seamă față de propriile slăbiciuni”.¹⁰

S.U.A. și U.R.S.S. au convenit asupra unei noi ordini mondiale

Începând cu anul 1986, Mihail Gorbaciov a început o serie de convorbiri foarte importante cu președintele Ronald Reagan. U.R.S.S. oferea ceea ce pentru ea devenise inutil, dar pentru Occidentul bolnav cronic de supraproducție era de mare importanță: piața fostelor țări socialiste, ca și accesul pe propria piață, cea a Uniunii Sovietice. În decurs de trei ani, președinții S.U.A. și U.R.S.S. au finalizat acordurile și modul în care tratatele în vigoare între cele două mari puteri urmau să fie rectificate. Așa s-a născut Înțelegerea din Malta, încheiată în 2 și 3 decembrie 1989, pe un vas militar, în largul insulei Malta, de Mihail Gorbaciov și George Bush. Ca și la Yalta și Potsdam, au fost luate măsuri excepționale de păstrare a secretului înțelegerii.¹¹

Pe plan ideologic intern, atât Mihail Gorbaciov și susținătorii săi din conducerea Uniunii Sovietice, cât și conducerea Chinei, în frunte cu Deng Xiaoping, au înțeles că trebuie să reformeze sistemul socialist de stat. Părerile lor despre metodele care trebuiau folosite erau însă diferite, uneori chiar divergente. Astăzi, după trei decenii, este evident că *perestroika* și *glasnost*-ul au agravat mult criza Uniunii Sovietice și au deschis calea dezintegrării sistemului socialist de stat, în timp ce calea aleasă de liderii de la Beijing, o țară

¹⁰ Aurel I. Rogojan, *1989 Dintr-o iarnă în alta...România în resorturile secrete ale istoriei*, Editura Proema, Baia Mare, 2009, p. 11.

¹¹ În anul 2014, întrun interviu, președintele Federației Ruse, Vladimir Putin, a declarat că Acordul din Malta a fost unul verbal și că înțelegerile de după al Doilea Război Mondial nu au fost încheiate pe o perioadă detrimată de timp, ci „pentru eternitate”. Putin spunea atunci că Rusia „vrea înapoi ce este al ei”.

*două sisteme*¹², a fost una net superioară, ea conducând astăzi China pe un drum care o catapultează spre preluarea întâietății economice mondiale, fapt recunoscut și afirmat de către unii dintre cei mai importanți analiști politici, cum ar fi Henry Kissinger, cu mulți ani în urmă.¹³

Degradarea sistemului democratic occidental, scăderea permanentă a nivelului de trai la baza piramidei occidentale, încălcarea principiilor moral-politice și a legislației interne și internaționale de către S.U.A. și aliații lor, fac îndoielnice argumentele potrivit cărora China trebuie mereu condamnată pentru situația drepturilor omului. Indiferent de rezervele și contestările venite dinspre Occident, este cert că modelul sovietic de reformă nu a reușit, spre deosebire de reforma comuniștilor chinezi, care a reușit să asigure un progres continuu, în regim de libertate națională, în toată perioada care a urmat tentativei eșuate de răsturnare a regimului de la Beijing, din iunie 1989.

Conferința de pe vasul din largul insulei Malta a fost o reactualizare a ordinii mondiale stabilită la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial, ordine reconființată în cadrul negocierilor care au condus la semnarea *Actului final al Conferinței pentru Pace și Securitate în Europa* (august 1975), în noile condiții economice și a schimbării categoriilor de interese ale Uniunii Sovietice și S.U.A. Dar, spre deosebire de Helsinki-1975, securitatea europeană nu se mai discuta cu toți actorii interesați, ci doar între primii doi lideri ai planetei. Democrația din sistemul internațional a făcut importanți pași înapoi. Cu prilejul deschiderii conferinței din Malta, „New York Times” scria: „Președintele S.U.A. George Bush și președintele U.R.S.S. Mihail Gorbaciov au sosit ieri pe această insulă mediteraneană în scopul conferinței la nivel înalt care

¹² Acest sistem politic și economic a fost anterior Chinei experimentat cu succes în Iugoslavia perioadei lui Iosif Broz Tito, care a atins indicatori social-economici superiori celei ai mediei Uniunii Europene.

¹³ De această părere este și academicianul Dan Berindei, vicepreședintele Academiei Române: Dan Berindei, *Căderea comunismului: miracol sau fenomen inexorabil?*, comunicare în cadrul Conferinței *Radiografia unui miracol: căderea comunismului în Europa*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 12-13 octombrie 2009.

începe astăzi și pe parcursul căreia, cei doi speră să pornească în căutarea unei Noi Ordini Mondiale.”¹⁴

Securitatea română a avut informații despre faptul că, în anul 1973, după a doua criză mondială a petrolului, care a însemnat practic intrarea lumii occidentale într-o criză cronică de supraproducție, cercurile occidentale au declanșat un război secret pentru distrugerea sistemului economic socialist, ca o primă condiție pentru anularea parțială a consecințelor grave ale acestei crize. Se pare că această informație nu a fost analizată cu seriozitate de Nicolae Ceaușescu și nici de către cei care au preluat puterea în 22 decembrie 1989.

Gorbaciov a promis mai mult decât putea realiza cu reformele sale. El a mers atât de departe cu unele schimbări în economie, încât, prin măsurile luate, a destabilizat Uniunea Sovietică. Haosul economic a apărut și datorită cedării de către U.R.S.S. a piețelor C.A.E.R. către Occident. O analiză temeinică a măsurilor luate de Mihail Gorbaciov arată că el a vrut să reformeze sistemul, așa cum a declarat, dar, de fapt, a acționat deschis pentru lichidarea lui. În anumite momente ale evoluțiilor politico-informative și de influență din estul Europei, el a fost depășit de evenimente. Fostul ministru român de Externe, Ștefan Andrei, spunea despre Gorbaciov că a fost un reformator căruia nu i-a reușit reforma, neputându-se adapta la condițiile reale, interne și externe, ale Uniunii Sovietice. În acest fel, Gorbaciov s-a transformat dintr-un reformator, într-un lichidator al U.R.S.S. Există persoane foarte bine informate, din cercurile puterii și ale informației secrete, care consideră că Mihail Gorbaciov a fost „descoperit” de mult și studiat intens de cercurile occidentale, mai ales din S.U.A. Cunoscut bine, cultivat și ajutat tare pentru a se propulsa la conducerea U.R.S.S., Mihail Gorbaciov a devenit un sprijin al politicii americane la Moscova. Pe această linie, a jucat un rol mare, ca un actor foarte bun, care purta masca unui reformator socialist.¹⁵

¹⁴ „New York Times”, 1 decembrie 1989.

¹⁵ Gheorghe Rațiu, *Raze de lumină pe cărări întunecate*, Editura PACO, București, 1996, pp. 255-256. În anul 2014, într-un interviu, președintele Vladimir Putin l-a numit pe Mihail Gorbaciov ca fiind un „trădător”.

Acest lucru a contat foarte mult în aprobarea strategiei de transferare a C.A.E.R. către Occident, prin vânzare. Schimbarea radicală a politicii sovietice sub Gorbaciov, a adus cu sine, pe de o parte, deschiderea unor surse permanente de finanțare occidentală în U.R.S.S., pe de altă parte, prăbușirea economiei civile din spațiul fostei U.R.S.S., scăderea gravă a nivelului de trai, corupție, decăderea moravurilor în general și mari nemulțumiri populare. În ciuda falimentului politicii sale, Mihail Gorbaciov și-a depus candidatura la președinția Federației Ruse, în anul 1996. Rezultatul de 1% din voturi pe care l-a obținut, în ciuda imaginii extraordinare pe care i-a construit-o mass-media aservită Occidentului, spune totul în legătură cu modul în care electoratul rus a simțit evoluția țării în timpul președinției lui.

La 25 decembrie 1991, U.R.S.S. s-a destrămat. Încă de la începutul Războiului rece, George Kennan a apreciat că marea Uniune Sovietică conținea proprii germeni ai auto-distrugerii. La aflarea informației privind dezmembrarea U.R.S.S., generalul Collin Powell, fostul șef al Statului Major General Inter-arme al S.U.A., viitor secretar de stat și consilier pentru probleme de securitate națională, a exclamat: „Dumnezeule, am rămas fără inamic. Nu-i mai avem ca adversari decât pe Fidel Castro și pe Kim Ir Sen”. Exclamația ascundea semne de îngrijorare. În total, în Europa se găseau 8 milioane de militari. Menținerea lor sub arme își pierduse justificarea. Viitorul lor era o problemă socială mare, în S.U.A. și Comunitatea Europeană existând deja, la nivelul anului 1988, 30 milioane de șomeri. Imensul complex industrial militar american a rămas îngrijorat și preocupat. Devenea foarte clar că el pierdea o sursă de desfacere sigură și permanentă a armamentului.

Retragerea armatelor sovietice din Europa Centrală a fost întâmpinată cu un entuziasm care nu se justifică în fața unei analize atente și dezbrăcate de semnificații ideologice și propagandistice. Pericolul pentru pacea mondială nu s-a micșorat, lucru dovedit de numeroasele războaie declanșate în perioada post-comunistă, sub motivații diverse, toate argumentate în numele unor principii ale democrației, libertății, drepturilor omului etc. Tratatetele dintre aceste două

super-puteri militare s-au reactualizat și sunt în măsură, pe termen scurt și mediu, să le promoveze interesele, dar marea amenințare nu venea de la unitățile militare retrase de sovietici, nici de la retragerea armamentului nuclear american, de la sfârșitul anului 1993. Puterea de distrugere a Globului de către U.R.S.S., apoi Federația Rusă, nu a fost afectată. Ea s-a menținut și s-a dezvoltat în perioada următoare, fapt care nu este de neglijat.

După dezmembrarea U.R.S.S., Armata Roșie s-a împărțit între fostele republici sovietice, în conformitate cu contribuția fiecăreia la efortul de înarmare al fostei Uniuni. Comanda armelor nucleare de pe uscat, submarine și sateliți a rămas însă centralizată, în mâna președintelui Federației Ruse. În timp ce armamentul nuclear al Ucrainei, Belarusului și Kazahstanului s-a uzat moral și fizic, cel al Federației Ruse se modernizează continuu. Ulterior, la îndemnul Occidentului, Ucraina a renunțat la armele sale nucleare, astfel că în anul 2014, conflictul ei cu Federația Rusă, în urma căruia a pierdut Crimeea, iar Dombasul, cea mai bogată regiune a țării s-a desprins de Kiev, a găsit țara în imposibilitate de a se apăra.

Prăbușirea regimurilor comuniste în estul Europei, unificarea Germaniei, dezmembrarea URSS, a Cehoslovaciei, a Iugoslaviei, a Tratatului de la Varșovia și a C.A.E.R., a luat prin surprindere o mare parte din opinia publică, fenomenul fiind apreciat ca fiind posibil a se realiza mult mai târziu. Imediat după aceste evenimente și după obținerea unei victorii facile a S.U.A. în războiul din Golful Persic (1991), analiștii americani au traversat o perioadă de prezentare în mod triumfalist, euforic, a problematicei prăbușirii zidului comunismului. După câțiva ani de asemenea abordări, politologii și istoricii au trecut la analize mult mai realiste, în care abordează problematica Războiului rece și moștenirea lui tot mai îngrijorătoare într-un mod ceva mai puțin politizat, mai obiectiv.

Încă înainte de destrămarea Uniunii Sovietice, Războiul rece a costat colosala sumă de șase mii de miliarde de dolari, la valoarea dolarului de acum câteva decenii, la care se adaugă sângele a milioane de morți. Urmărilor sale vor continua să marcheze omenirea. Cursa înarmărilor face necesar ca armele

să fie consumate în continuare.¹⁶ Măcinarea lor agravează poluarea și va fi tot mai greu pentru omenire să țină sub control vasta problematică ecologică a Globului. Mao Tzedun spunea despre Războiul rece: „Este ultimul război al omenirii, pentru că nu se va sfârși niciodată sau se va sfârși cu victoria nimănui”. Cel puțin parțial, Mao avea dreptate. Viitorul va stabili dacă există realmente un câștigător al său, cu atât mai mult cu cât pacea îndelungată pe care a oferit-o la scară planetară a fost plătită cu numeroasele victime de care am amintit și de imensa dirijare de resurse către înarmare, care au privat omenirea de investiții ecologice, sociale și culturale, atât de necesare. A fost un război secret, un război invizibil și un război informațional, care a ridicat la scară mondială dezinformarea și manipularea popoarelor în proporții impresionante, care adeseori ne fac să reflectăm la numeroasele limite ale gândirii umane și la ușurința cu care se realizează această manipulare.¹⁷

Eforturile financiare făcute de S.U.A. în timpul Războiului rece, la care ne-am referit, nu au fost orientate doar în direcția luptei directe cu statele comuniste. Conform unui studiu apărut în S.U.A., doar în anul 1985, Casa Albă a cheltuit pentru operațiuni militare în Lumea a III-a suma de 137,6 miliarde de dolari. Calculele au fost făcute de organizația „Coaliția pentru o Nouă Politică Externă și Militară”, din Washington.¹⁸ Sumele arătate se referă doar la cheltuieli militare. S-au făcut și mari cheltuieli pentru operațiunile serviciilor secrete și diplomatice. S.U.A. au acordat și alte ajutoare materiale, din interese politice. Unele surse estimează că pentru perioada 1952-1979, aceste ajutoare se ridică la o sută de miliarde de dolari, la cursul monedei americane din 1950. În jurul acestor ajutoare există interese colosale. Media anuală a ajutoarelor se ridică la aproximativ 100 miliarde dolari S.U.A., valoarea din 1980. Cu prilejul acordării acestor ajutoare, s-a calculat că

¹⁶ Un vechi truism militar spune: „Dacă ai arme, ele vor fi folosite”. Pentru fiecare dolar cheltuit de sistemul de apărare pe articole de echipament militar, se consumă alți zece dolari pentru întreținerea lui, în timpul cât el este de „actualitate” militară. Când echipamentul militar este trimis altor țări, pentru ajutor, întreținerea și consumurile, implică tot această cifră.

¹⁷ A se vedea și L. Fletcher Prouty, *op. cit.*, p. 49.

¹⁸ „Harper's Magazine”, numărul din septembrie 1986.

aproximativ șase mii de miliarde de dolari au fost transferate legal din contul capital național în conturi capitale deținute de acționarii celor mai mari o mie de corporații transnaționale sprijinite exclusiv de Statele Unite.¹⁹

Lipsa obiectivității politice a celor două tabere ale Războiului rece se poate observa și prin faptul că, în analiză, nici una dintre ele nu a recunoscut legitimitatea celeilalte, nici pentru perioadele și teritoriile în care fiecare dintre cele două sisteme au avut suport real de masă.

Războiul rece a însemnat pace îndelungată între marile puteri și în toată Europa. Publicistul american Elspeth Rostow scria că premiul Nobel pentru Pace ar fi trebuit să fie acordat bombeii atomice.²⁰ Războiul rece s-a prelungit și după încheierea sa, sub forma unei rivalități militare controlată, între S.U.A. și Federația Rusă, rivalitate dominată de amenințarea nucleară reciprocă.

Mulți politologi și istorici își pun întrebarea: cine a câștigat Războiul rece? Majoritatea opiniilor occidentale au declarat S.U.A. drept câștigătoare a marii confruntări. În același timp, este ușor de constatat de către toată lumea că, angajate într-un efort continuu de luptă împotriva rivalei sale ideologice și militare, S.U.A. au pierdut din avantajul în supremația lor economică față de Germania și Japonia, ca să nu ne referim la Uniunea Europeană, în ansamblul ei. China a crescut economic pe zi ce a trecut și s-a apropiat amenințător de vârful ierarhiei mondiale, pe care îl va atinge în curând. Sistemul militar american, conceput la scară planetară și cosmică, cursa înarmărilor și imensul imperiu militar-industrial, au distorsionat în mod fundamental economia americană. Un mare număr de magnați profitori au promovat în S.U.A. activități economice speculative, care au catalizat fenomenele de criză. Economia reală a fost afectată grav de economia speculativă. Urmărilor actualelor raporturi de forțe economice și militare, ca și lupta ideologică internă, între globaliști și suveraniști, ne îndeamnă să credem că, în viitor, S.U.A. vor avea

¹⁹ Robert Buckminster Fuller, *Critical Path*, New York, 1981, p. 103 sqq.

²⁰ Vezi și Stelian Gârz, *NATO: Globalizare sau dispariție? De la Războiul Rece la pacea pierdută*, Casa Editorială ODEON, București, 1995, p. 31.